

В. І. Розов

КОМУНІКАТИВНА
ПІДГОТОВКА
СПІВРОБІТНИКІВ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

НАВЧАЛЬНИ ПОСІБНИК

«Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ – 2015

УДК 159.9:34(075.8)
ББК 88.4я73
Р 65

Рецензенти:

Пархоменко-Куцевіл Оксана Ігорівна, доктор наук з державного управління, заступник віце-президента Національної академії державного управління при Президентові України;

Сингаївська Ірина Валентинівна, кандидат психологічних наук, доцент, професор кафедри психології Університету економіки і права "КРОК".

Розов В. І. Комунікативна підготовка співробітників правоохоронних органів
Р 65 [текст] : навчальний посібник. / В. І. Розов. – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 160 с.

ISBN 978-617-673-360-7

В посібнику представлені основи базової комунікативної професійно-психологічної підготовки правоохоронців. Структура посібника створена відповідно основних професіографічних вимог правоохоронної діяльності до комунікативних професійно важливих якостей, знань, вмінь та навичок правоохоронця.

Для студентів, курсантів, слухачів вищих навчальних закладів, співробітників правоохоронних органів, психологів, юристів, фахівців, що виконують функції психологічного супроводження суб'єктів правоохоронної діяльності.

УДК 159.9:34(075.8)
ББК 88.4я73

ISBN 978-617-673-360-7

© Розов В. І., 2015
© «Видавництво «Центр учбової літератури», 2015

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. СИСТЕМА КОМУНІКАТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦІВ	7
1.1. Комунікативна складова правоохоронної діяльності і особливості професійного спілкування правоохоронця	7
1.1.1. Професіографічний підхід в оцінці факторів комунікативної профпридатності	7
1.1.2. Специфіка професійного спілкування правоохоронців	9
1.2. Комунікативна підготовка співробітників правоохоронних органів: авторський підхід	10
1.2.1. Комунікативна підготовка і готовність	10
1.2.2. Зміст комунікативної підготовки	11
РОЗДІЛ 2. КОМУНІКАТИВНА ПІДГОТОВКА ПРАВООХОРОНЦЯ	13
2.1. Поняття «професійне спілкування»: функції, структура	13
2.1.1. Поняття «професійне спілкування»	13
2.1.2. Функції професійного спілкування	13
2.1.3. Психологічна структура спілкування	14
2.2. Вербальні та невербальні засоби професійного спілкування	15
2.2.1. Вербальні засоби спілкування	15
2.2.2. Невербальні засоби спілкування	19
2.2.3. Вербальні та невербальні ознаки неправди	23
2.3. Опитування і бесіда в професійному спілкуванні	27
2.3.1. Опитування в професійному спілкуванні	27
2.3.2. Бесіда в професійному спілкуванні	29
2.3.3. Ознайомлювальна і профілактична бесіди	33
2.4. Психологічний вплив у професійному спілкуванні	35
2.4.1. Поняття «психологічний вплив»: види і засоби	35
2.4.2. Механізми впливу	37
2.4.3. Методи психологічного впливу	39
2.4.4. Маніпулятивний вплив і захист від нього	51

2.5. Отримання інформації шляхом вивідування	56
2.5.1. Поняття «вивідування інформації».	56
2.5.2. Словесно-репродуктивний спосіб вивідування інформації.	57
2.5.3. Моторно-репродуктивний спосіб вивідування	60

РОЗДІЛ 3. СПІЛКУВАННЯ ТА МІЖСОБИСТІСНІ СТОСУНКИ 62

3.1. Привід, прийоми та ситуації встановлення професійно необхідних стосунків	62
3.2. Перше враження в професійному спілкуванні правоохоронця	65
3.3. Психологічний контакт в професійному спілкуванні.	72
3.4. Бар'єри в професійному спілкуванні.	76
3.5. Довіра в професійному спілкуванні правоохоронця	79
3.6. Рольова поведінка в професійному спілкуванні правоохоронця.	88
3.7. Попередження і розв'язання конфліктів в професійному спілкуванні.	91

ДОДАТКИ 100

Додаток 1. ПСИХОДІАГНОСТИЧНИЙ ПРАКТИКУМ САМОПІЗНАННЯ «МІЙ КОМУНІКАТИВНИЙ ПОРТРЕТ» 100

Тест «Наскільки ви комунікабельні?» (Соснін В.А., Луньов П.А.)	100
Тест «Оцінка самоконтролю в спілкуванні» (М. Снайдер)	102
Тест «Інтроверт або екстраверт» (М. Лейні)	103
Тест «Потреба в спілкуванні» (Ю.Орлов)	107
Тест оцінки комунікативних умінь співбесідника (В.Долгова, О.Мельник)	110
Опитувальник для визначення рівня комунікативності (В. Ряховський)	111
Опитувальник для виявлення вираженості макіавеллізму (схильності до маніпулювання іншими людьми) (Крісті і Гейс, Зацепін В.)	113
Методика «Діагностика рівня емпатії» (І. Юсупов).	115
Методика «Боязкість, сором'язливість»	117
Тест «Чи вмієте ви слухати?» (Е. Рогов)	118
Тест «Трансактний аналіз спілкування» (Е. Рогов)	119
Тест «Чи люблять вас люди?»(Е. Рогов)	121
Тест «Чи вмієте ви ладити з людьми?»	123
Тест «Що кажуть вам міміка і жести»?	125
Тест «Самооцінка конфліктності».	130

Додаток 2. ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПРИ СПІЛКУВАННІ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ ТА НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	133
Пам'ятка з особистої безпеки «Спілкування з особою в ситуаціях загрози кримінальної агресії»	133
Пам'ятка з особистої безпеки «Якщо ви потрапили в полон (за- ручники) до терористів»	138
Пам'ятка «Успішна дезінформація супротивника»	142
Пам'ятка «Перемовини із злочинцями»	146
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ	150
ЛІТЕРАТУРА.	152

Професійне спілкування правоохоронця є одним із найважливіших засобів, завдяки якому він вирішує низку службових завдань. Йому постійно доводиться вступати в контакти з різними посадовими особами, керівниками місцевих органів влади, з представниками підприємств, установ, простими громадянами. Спілкування з багатьма із них, певною мірою опосередковано впливає на прийняття рішень організаційного, процесуального і непроцесуального характеру.

Професійне спілкування правоохоронця це не тільки процесуальні його форми (допит, очна ставка тощо), але і непроцесуальні, які ґрунтуються на прийнятих в суспільстві правилах мовленнєвої поведінки, ustalених нормах етикету, формах звертання тощо. Непроцесуальні форми професійного спілкування правоохоронця є дуже розповсюдженими і обумовлені не тільки знанням законів, але і наявністю комунікативних здібностей, знань, вмінь та навичок. Такі знання, вміння та навички забезпечують психологічний контакт з особою із урахуванням індивідуально-психологічних властивостей, психологічний вплив на особистість в контексті певних обставин, що мають правове значення тощо.

Отже, роль різних форм спілкування у професійній діяльності правоохоронця буває настільки великою, що воно в певних випадках виконує в ній основну, провідну службову функцію.